

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

146. An cessante causa dispensationis, cesset ipsa dispensatio? Et in exemplum hujus difficultatis adducuntur diversi casus in textu hujus Resolutionis. Ex p. 1. tr. 10. r. 41.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

De Dispensationibus. Resol. CXLVI. &c. 271

Respondet secundum idem auctor, quem sequitur Sanchez ubi supra, eam iurisdictionem dari concedente licentiam, cuius virtus manet moraliter in ipsa gratia ita concessa: & ratio est, quia concedens facultate hanc, ex tunc transfert iurisdictionem in alium, quantum est ex efficacia voluntatis, quam tunc habet, quae dum non retractatur ab ipso, vel successore, sufficit, absque nova voluntate, & solum deest applicatio quasi materialis ad talem personam, quae sufficienter fieri potest virtute dicti privilegii, seu gratiae permanentis.

RESOL. CXLVI.

Ab cessante causa dispensationis, cesset ipsa dispensatio?
Et in exemplum huius difficultatis adducuntur diversi casus in textu huius Resolutionis. Ex part. 1. tit. Rel. 41.

1. Affirmativam sententiam sustinet Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 30. num. 14. & alij penes ipsum. Et ratio est, quia facilius tollitur privilegium, quale est dispensatio, quam ius commune, at ius commune cessat, cessante eius causa finali: ergo a fortiori ius speciale. Multas alias rationes adducit Sanchez.

2. Sed licet haec sententia sit probabilis, contrariam probabiliorum esse iudico, quam tunc Pontificus de matr. lib. 8. c. 20. num. 4. Salas de legib. disp. 20. sess. 5. num. 64. & seq. Gravado in part. 2. contr. 7. tract. 3. part. 2. disp. 17. sect. 4. num. 36. Gutierrez canon. q. 10. cap. 5. num. 30. & 132. & nouissime tract. de matr. cap. 126. num. 2. cum Sa verb. gratia, num. 6. & alij penes ipsos: & idem assero, quod si quis a principio obinuit dispensationem cum causa rationabili & sufficienti; postea tamen decursu temporis cessauit totaliter illa causa; non peccat uiuens tali dispensatione. Et ratio est, quia per illam dispensationem vere relaxata est illa lex, ac eius obligatio extincta: ergo non potest reuiuiscere, eod quod causa cessauit. Ceteras rationes vide apud Sanchez, qui licet contrariam opinionem teneat, vt diximus; tamen in fin. num. 13. sic asserit: [Qui hanc sententiam amplecteretur, damnari non posset, cum graues, per se Auctores habeat, nec rationibus destituta sit; nec opposita ita concludant, quin solui possint. Vnde ex his inferretur cum Suarez de oblig. lib. 6. cap. 20. num. 15. quod irregularis dispensatus ad Ordinem propter paupertatem propriam, vel propter indulgentiam ministrorum Ecclesiae, licet postea cesset illa causa ante susceptos Ordines; nihilominus potest licite ordinari ex vi illius dispensationis. Item, si quis esset dispensatus ad non ieiunandum per totam vitam, si illa causa postea omnino cessaret; nihilominus posset uti illa dispensatione.] Vnde asserit Sa: ubi supra, num. 65. in fin. [Absurdum aliquibus videtur, dispensatum in perpetuum ad esum carnis, propter infirmitatem, ea cessante illis vesci. Sed respondeo, non peccare mortaliter; sed ad summam voti aliter: quia dispensatio retinet suum valorem, donec reuocetur. Dices: In omni dispensatione intelligitur conditio, modo causa permaneat: ergo causa cessante cessabit dispensatio; alias inique esset dispensans, quia vellet dispensationem sine causa manere. Respondetur, talem dispensationem esse absolutam, nec iniquam esse dispensationem, quia probabiliter praesumit, causam fore perpetuam, & idco dispensauit, vel limitauit, seu restrinxit; sed scien postea causam cessasse, debet dispensationem reuocare. Dicendum est igitur absolute, quod si valida fuit dispensatio in lege propria, vel inferioris, vel in iis, quae pertinent ad ius diuinum, vt in votis, vel iuramentis; vltus talis dispensationis contingens post cessationem causae, non est ex genere suo peccatum mortale, & probabile est nec esse veniale; sed rem omnino licitam.]

RESOL. CXLVII.

An cesset dispensatio, cessante causa post integrum & perfecte obiectam dispensationem?
Et pro praxi praedictae questionis explanantur aliqui casus, & tota doctrina huius Resolutionis est valde notanda. Ex p. 8. tit. 5. Res. 24.

1. PRO declaratione questionis suppono primum; Licet cesset causa impulsiva, seu minus principalis, adhuc manere in suo robore dispensationem, si non cessauerit causa finalis, seu praecipua. Secundum est, licet cesset pars causae finalis, si non cessauit omnino, seu quoad omnes partes, adhuc valere, & durare dispensationem, imò in dubio an cessauerit omnino causa, vel an causa, quae cessauit, fuerit finalis, an compulsiva, censendum est perseverare dispensationem, & eius effectum, quia in dubio, an valeat, dispensatio, standum est valori illius. Tertium est si postquam a Papa, v. g. commissa est facultas dispensandi, antequam Commissarius dispense, cessauerit omnino causa dispensationis, nulla profertur erit dispensatio, quia tempore dispensationis non subsistit causa, sine qua Papa non dat facultatem dispensandi. Quartum est, si cum dispensatio reducta iam sit ad actum irrevocabilem, cesset causa dispensationis, non propterea vim suam amittit dispensatio, v. g. Dispensauit Papa in impedimento consanguinitatis propter paupertatem foeminae, si post contractum matrimonium obtineat diuitias, non idco redditor matrimonium irritum; & idem verum est, si actus, vel effectus non potest commode reuocari. v. g. Collatum est alicui beneficium dispensando cum illo propter aliquam causam, licet postea cessauerit, non amittit beneficium, quia id foret incommodum. Similiter si irregularis dispensatus est ad omnes Ordines recipiendos, & post susceptum Subdiaconatum cessaret causa dispensationis, posset ad reliquos Ordines ascendere, quia oppositum esset illi valde incommodum & difficile.

2. His suppositis superest grauis questio, an si post concessam dispensationem, & executioni mandatam, cesset omnino causa finalis dispensandi, & actus possit sine incommodo reuocari; cesset dispensatio, nec deinceps liceat illa uti. v. g. Dispensauit Pontifex cum aliquo in voto castitatis propter vehementes tentationes, & frequentes lapsus; quaeritur, an si decursu temporis cessent omnino tentationes & lapsus, reuiuiscat votum castitatis, & proinde cesset dispensatio. Similiter dispensauit Papa cum aliquo in praeccepto recitandi, aut ieiunandi propter infirmam valetudinem, quaeritur an si postea conualescat, teneatur recitare, aut ieiunare. Dispensauit denique in irregularitate propter causam sufficientem, peritur an ea cessante, redeat irregularitas, & sic de alijs innumeris.

3. Et affirmativam sententiam ex Sanchez nouissime docet P. Amicus tom. 5. disp. 6. sectio. 10. num. 173. Quoniam omnis dispensatio praesumitur iuste concessa ab ipso dispensatore: vt autem sit iuste concessa, debet hanc tacitam conditionem includere,

Sop. hoc in Res. praesertim, & supra lege doctrinam R. c. 74. & alterius eius secundae not.